

Bartłomiej Rasala

Akademia Leona Koźmińskiego

ORCID: 0000-0002-3447-1666

PODSUMOWANIE PROBLEMÓW ZWIĄZANYCH Z WYKŁADNIĄ ZNAMIENTA „ZNACZNEJ ILOŚCI” NA GRUNCIE USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII

Wprowadzenie

Zakres znaczeniowy zwrotu „znaczna ilość” na gruncie aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii był już przedmiotem wielu rozważań w literaturze. Temat ten był także mocno eksploatowany na gruncie orzecznictwa, w tym sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego.

Mimo to powoływanie się stron postępowań karnych na subiektywnie wybrane poglądy judykatury oraz doktryny, które w przeszłości były bardzo zróżnicowane, do tej pory bywa przeszkodą w sprawnym i prawidłowym prowadzeniu postępowań sądowych oraz przygotowawczych, a czasami prowadzi do wydania przez sądy znacząco odmiennych orzeczeń w sprawach o podobnym stanie faktycznym.

Poniżej podjęto próbę kompleksowej analizy znamienia „znacznej ilości” na gruncie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przedstawienia dotychczasowych poglądów obecnych w orzecznictwie i literaturze oraz ich oceny, a także przedstawienia rekomendowanej wykładni.

Wykładnia znamienia „znacznej ilości” w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych

Orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące znamienia „znacznej ilości”, w przeciwieństwie do wyroków wydawanych przez sądy apelacyjne, jest co do zasady konsekwentne i zostało ukształtowane już na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 75, poz. 468 ze zm.).

Wskazana stabilność orzecznicza była nawet przedmiotem spostrzeżeń Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 14 lutego 2012 r. (sygn. P 20/10)

podważał zasadność powoływania się na trudności interpretacyjne pojęcia „znacznej ilości” stosowanego w ustawie, wskazując na brak rozbieżności w orzeczeniach Sądu Najwyższego.

Kluczowy wydaje się być w tym kontekście wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2009 r. (sygn. I KZP 10/09), w którym uznano, że pojęcie „znacznej ilości” nie wymaga zasadniczej wykładni, a jednocześnie brak jest powodu do odstępowania od poglądu wypracowanego w piśmiennictwie i judykaturze, w tym orzecznictwie Sądu Najwyższego, że jeżeli przedmiotem czynności wykonawczej przestępstw określonych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii jest taka ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, która mogłaby jednorazowo zaspokoić potrzeby co najmniej kilkudziesięciu osób uzależnionych, to jest to „znaczna ilość” w rozumieniu tej ustawy.

Podobne stanowisko zostało podtrzymane przez Sąd Najwyższy również w późniejszych orzeczeniach, np. w wyroku z dnia 14 lipca 2011 r. (sygn. IV KK 127/11), postanowieniu z dnia 23 lutego 2017 r. (sygn. IV KK 19/17) czy wyroku z dnia 21 lutego 2018 r. (sygn. V KK 309/17).

Poglądy Sądu Najwyższego znalazły swoje odzwierciedlenie w orzecznictwie zdecydowanej większości sądów apelacyjnych. Rozumienie „znacznej ilości” środków narkotycznych jako ilości wystarczającej do odurzenia co najmniej kilkudziesięciu osób przyjęto np. w wyrokach Sądów Apelacyjnych: we Wrocławiu z dnia 27 listopada 2019 r. (sygn. II AKa 97/19), 21 listopada 2018 r. (sygn. II AKa 376/17), 14 listopada 2018 r. (sygn. II AKa 251/18), 30 kwietnia 2015 r. (sygn. II AKa 79/15), 30 kwietnia 2015 r. (sygn. II AKa 93/15), 13 listopada 2013 r. (sygn. II AKa 329/13), 15 października 2012 r. (sygn. II AKa 220/12); w Lublinie z dnia 2 marca 2017 r. (sygn. II AKa 279/16); w Gdańsku z dnia 19 grudnia 2012 r. (sygn. II AKa 430/12) oraz w Poznaniu z dnia 20 czerwca 2013 r. (sygn. II AKa 87/13).

Jednolitość prezentowanych poglądów zaburzało orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Krakowie, który w większości przypadków przyjmował, że o przypisaniu sprawcy przestępstwa kwalifikowanego znamieniem „znacznej ilości” środków narkotycznych decyduje liczba osób, które mogą się tymi środkami odurzyć, jednak liczbę tę rozumiał zupełnie inaczej niż Sąd Najwyższy i większość sądów powszechnych. Co więcej, istotne różnice występowały w poszczególnych orzeczeniach samego Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W wyroku z dnia 5 kwietnia 2013 r. (sygn. II AKa 47/13) przyjęto, że znaczna ilość narkotyku to taka, która wystarcza do jednorazowego odurzenia się kilkudziesięciu tysięcy osób¹, w wyroku z dnia 25 października 2006 r. (sygn. II AKa 205/06) – do sporządzenia co najmniej kilkunastu tysięcy porcji, w wyroku z dnia 26 czerwca 2012 r. (sygn. II AKa 92/12) – kilku tysięcy porcji, a w wyroku z dnia 24 lipca 1997 r.

¹ Podobnie stanowisko zajęto także w wyrokach: z dnia 30 maja 2007 r. (sygn. II AKa 85/07), z dnia 8 lipca 2009 r. (sygn. II AKa 132/00) oraz z dnia 1 lutego 2011 r. (sygn. II AKa 142/10).

(sygn. II AKa 94/97) – taka, która wystarcza do jednorazowego odurzenia się co najmniej kilkudziesięciu osób.

Wewnętrzne sprzeczności w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Krakowie wydaje się kończyć orzeczenie z dnia 8 października 2014 r. (sygn. II AKz 373/14), które mimo że zapadło w sprawie dotyczącej kilkuset porcji, ostatecznie uwzględnia stanowisko zajmowane przez Sąd Najwyższy, wprost się do niego odwołując.

Realizacja znamienia „znaczej ilość” w orzecznictwie uzależniana była najczęściej od liczby porcji wystarczających do jednorazowego odurzenia człowieka². Chodziło przy tym o jednorazowe osiągnięcie choćby potencjalnego efektu odurzenia lub innego charakterystycznego dla działania substancji psychotropowej, a więc wywołania skutku innego niż medyczny³. Okoliczności te były oceniane obiektywnie, a nie w odniesieniu do konkretnej osoby i jej potrzeb⁴, choć jako wzorzec najczęściej wskazywano osobę uzależnioną⁵. Nie było przy tym konieczne dokładne ustalenie, ile substancji aktywnej (zabronionej) znajduje się w będących przedmiotem postępowania płynach, tabletkach czy proszkach, mimo że z reguły nie są one czystym narkotykiem z uwagi na mogące się pojawić w procesie produkcji zanieczyszczenia albo celowe dodawanie zwiększających masę tzw. wypełniaczy⁶. W niektórych przypadkach zwracano jednak uwagę, że ocena sądu nie może dotyczyć ilości środka dowolnie rozcieńczonego przez dilerów i musi być odnoszona do czystej ilości substancji aktywnej⁷, bowiem to ona decyduje o zdolności do odurzenia.

Poza najbardziej popularnym kryterium ilościowo-jakościowym w orzecznictwie wskazywano na możliwość kierowania się przy podejmowaniu decyzji co do uznania ilości środka za znaczną: typem przestępstwa, w którym go użyto, ceną rynkową substancji psychotropowych i środków odurzających, szkodliwością, celem, któremu miały służyć, czy też wyłącznie wagą lub objętością.

Kryterium wartościowe, mimo że w niektórych orzeczeniach sądy wskazywały na znaczną wartość środków jako okoliczność dodatkową⁸, nie znalazło apro-

² Tak wprost np. wyrok: SA w Gdańsku z dnia 19 grudnia 2012 r. (sygn. II AKa 430/12); wyrok SA w Krakowie z dnia 15 marca 2007 r. (sygn. II AKa 182/06); wyrok SA w Lublinie z dnia 18 października 2012 r. (sygn. II AKa 224/12); wyrok SN z dnia 14 lipca 2011 r. (sygn. IV KK 127/11). W postanowieniu SN z dnia 23 września 2009 r. (sygn. I KZP 10/09) posłużono się zwrotem „zaspokoić potrzeby co najmniej kilkudziesięciu osób uzależnionych”, w postanowieniu SN z 23 lutego 2017 r. (sygn. IV KK 19/17) – „kilkudziesięciu porcji konsumpcyjnych”, a w wyroku SA we Wrocławiu z 27 listopada 2019 r. (sygn. II AKa 97/2019) – „zaspokojenia potrzeb kilkudziesięciu osób”.

³ Wyrok SN z dnia 18 maja 2017 r. (sygn. IV KK 444/16).

⁴ Wyrok SA w Katowicach z dnia 4 października 2012 r. (sygn. II AKa 344/12).

⁵ Np. postanowienie SN z dnia 23 września 2009 r. (sygn. I KZP 10/09); wyrok SA we Wrocławiu z dnia 30 marca 2016 r. (sygn. II AKa 70/16); wyrok SA w Lublinie z dnia 24 maja 2017 r. (sygn. II AKa 93/17).

⁶ Postanowienie SN z dnia 14 lipca 2016 r. (sygn. III KK 208/14); postanowienie SN z dnia 20 kwietnia 2017 r. (sygn. II KK 76/17).

⁷ Wyrok SA w Krakowie z dnia 30 maja 2007 r. (sygn. II AKa 85/07).

⁸ Np. wyrok SA w Krakowie z 19 października 2000 r. (sygn. II AKa 124/20).

baty w praktyce orzeczniczej⁹ i pozostaje przede wszystkim elementem rozważań naukowych. Inne zaś kryteria miały w orzecznictwie sądów apelacyjnych i Sądu Najwyższego charakter jednostkowy. Jako przykład można wskazać wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 listopada 2005 r. (sygn. II AKa 282/05), w którym stwierdzono, że „znamię znacznej ilości (...) należy oceniać również przez pryzmat przypisanego sprawcy typu czynu zabronionego z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii”. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 lutego 2006 r. (sygn. II AKa 14/06) rozszerzono natomiast kryterium ilościowo-jakościowe, uwzględniając także rodzaj narkotyków (twarde, miękkie) i ich szkodliwość dla organizmu człowieka.

Wyłączne kryterium ilościowe przyjął natomiast Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 1999 r. (sygn. IV KKN 813/98) oraz Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 8 listopada 2013 r. (sygn. II AKa 220/13). Zauważyć należy jednak, że w uzasadnieniach ww. orzeczeń odwoływano się również do pojęcia działek lub porcji, a zatem wyróżnik jakościowy miał wpływ na podjęte rozstrzygnięcie.

Szerszą aprobatę w orzecznictwie zyskało kryterium przeznaczenia środka narkotycznego traktowane jako uzupełnienie kryterium ilościowo-jakościowego. Na cel przeznaczenia środków niedozwolonych, obok ich rodzaju i wagi, wskazywały np. Sądy Apelacyjne: w Warszawie w wyroku z dnia 18 kwietnia 2000 r. (sygn. II AKa 22/00), we Wrocławiu w wyroku z dnia 20 lutego 2008 r. (sygn. II AKa 10/08), w Białymstoku w wyroku z dnia 9 sierpnia 2012 r. (sygn. II AKa 140/12) oraz w Łodzi w wyroku z dnia 21 stycznia 2014 r. (sygn. II AKa 255/13).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego widoczny był wyraźny dystans do przedmiotowego kryterium, zarówno w dotychczas wskazywanych wyrokach, jak i np. w postanowieniu z dnia 22 stycznia 2013 r. (sygn. V KK 244/12), w którym zdecydowanie odrzucono możliwość jego uwzględnienia.

Odmienne stanowisko zajęto jedynie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2017 r. (sygn. III KK 73/17), w którym zwrócono uwagę, że utrwalone orzecznictwo aprobujące kryterium ilościowo-jakościowe wciąż nie jest wystarczająco jednoznaczne. Określenie „kilkadziesiąt” definiowane może być bowiem w sposób jedynie przybliżony jako liczba od 20 do 99¹⁰. Ponadto w zestawieniu ze słowem „parędziesiąt”, określającym zbiór obejmujący 2–3 dziesiątki, jego znaczenie może ulec zawężeniu do liczby nie mniejszej niż 40¹¹.

Mając na uwadze powyższe, a także cel wprowadzenia typów kwalifikowanych znamieniem „znacznej ilości”, tj. ścigania dilerów narkotykowych, Sąd Naj-

⁹ Np. wyrok SA w Lublinie – II Wydział Kamy z dnia 20 czerwca 2012 r. (sygn. II AKa 99/12).

¹⁰ *Słownik współczesnego języka polskiego*, t. I, red. B. Dunaj, Warszawa 1998, s. 374; *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/kilkadziesiat;2470767.html> (21.07.2021).

¹¹ Argumentację tę oparto na źródłach w postaci: *Słownika języka polskiego PWN*, t. L–P, red. M. Szymczak, Warszawa 1999, s. 580; *Praktycznego słownika współczesnej polszczyzny*, t. XXVII, red. H. Zgółkowa, Poznań 2000, s. 406.

wyższy stanął na stanowisku, że „organ orzekający powinien brać pod uwagę również i to, w jakim celu sprawca środki odurzające lub substancje psychotropowe posiadał, a także, czy jest on osobą od tych środków/substancji uzależnioną”.

Znamie „znacznej ilości” w piśmiennictwie

Jak słusznie zauważono w doktrynie, znamie „znacznej ilości” ma charakter ocenny¹², a jego rozumienie jest zależne w dużym stopniu od stanowiska zajmowanego przez judykaturę¹³. Nic zatem dziwnego, że w piśmiennictwie na przestrzeni lat widoczne było podobne zróżnicowanie poglądów jak to, które towarzyszyło sądom.

Początkowo poglądy, zgodnie z którymi określenie „znaczna ilość” odnosi się do czegoś fizycznie wymiernego (tj. określonego w sztukach lub w jednostkach masy)¹⁴, zdały się ustąpić dominującemu dziś w doktrynie stanowisku aprobowanemu stosowanie kryterium ilościowo-jakościowego¹⁵ rozumianego jako wypadkowa rodzaju, ilości oraz jakości środka odurzającego lub substancji psychotropowej i prowadzącego do obliczenia liczby porcji narkotyku będących przedmiotem przestępstwa. Brak było jednak jednolitości poglądów w zakresie możliwości stosowania kryteriów dodatkowych dotyczących np. typu czynu zabronionego, przeznaczenia środków niedozwolonych, ich wartości czy szkodliwości.

Na możliwość wykorzystania pierwszego z nich wskazywał np. W. Górowski¹⁶. Jego zdaniem pojęcia ilościowe o charakterze opisowym (np. znaczny, wielki) są zawsze zrelatywizowane zarówno do przedmiotu, jaki opisują, oraz do czyn-

¹² W. Kuberska, P. Sydor, *Prawo, jako targowisko opinii? Jednolitość orzecznictwa czy jego zróżnicowanie?*, „IUSTITIA” 2015, nr 1, s. 34; V. Konarska-Wrzošek, *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu* [w:] *System Prawa Karnego*, t. XI: *Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, red. M. Bojarski, Warszawa 2014, s. 442; K. Łucarz, A. Muszyńska, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 475; M. Preiss-Mysłowska [w:] T. Chruściel, M. Preiss-Mysłowska, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 257. O samym pojęciu szerzej: W. Wolter, *Nauka o przestępstwie: analiza prawnicza na podstawie przepisów części ogólnej kodeksu karnego z 1969 r.*, Warszawa 1973, s. 92–96.

¹³ B. Kurzępa [w:] *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, red. A. Ważny, Warszawa 2019, s. 347; T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 371.

¹⁴ H. Popławski, *Problematyka karna w ustawie o zapobieganiu narkomanii*, „Nowe Prawo” 1987, nr 4, s. 59.

¹⁵ Np. T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 373; M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 568; V. Konarska-Wrzošek, *Pozakodeksowe przestępstwa...*, s. 442; B. Kurzępa [w:] *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, red. A. Ważny, Warszawa 2019, s. 349. Krytycznie: J. Kanarek, *Ocenny charakter znamienia „znacznej ilości” środków odurzających. Próba reinterpretacji przyjmowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 1, s. 61.

¹⁶ W. Górowski, *Komentarz do wybranych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii* [w:] *Przestępstwa narkotykowe i dopalacze. Komentarz*, red. M. Małecki, D. Zając, W. Zontek, Kraków 2019, Lex/el., art. 53.

ności, jaka ma miejsce w odniesieniu do tego przedmiotu. W konsekwencji w przypadku udziału w obrocie owa znaczna ilość może być większa niż znaczna ilość na gruncie pozostałych typów, zaś w przypadku udzielania lub posiadania – mniejsza.

Pogląd powyższy nie znalazł szerszego poparcia przede wszystkim ze względu na sprzeczność zaprezentowanej wykładni z regułą interpretacyjną, że dane słowo lub zwrot językowy powtarzający się w tekście prawnym ma zawsze to samo znaczenie¹⁷.

Krytycznie odnoszono się także do kryterium wartości rynkowej. W aktualnym piśmiennictwie jest ono pomijane¹⁸ lub nierekomendowane¹⁹. Nieliczni jednak nie wykluczają uwzględnienia podczas orzekania również tej okoliczności²⁰.

Za błędną uznano w literaturze linię orzeczniczą uwzględniającą jako jedno z kryteriów przyjęcia znacznej ilości narkotyków cel ich posiadania²¹. Poglądowi temu towarzyszyła trudna do obalenia argumentacja odwołująca się do treści art. 62a i art. 62b ust. 3 u.o.p.n., w których ustawodawca wprost wskazał na przesłankę przeznaczenia środków na własny użytek.

Odmienne stanowisko reprezentowała E. Stępień²², wskazując nawet szerzej, iż przy kwalifikowaniu przestępstwa uwzględnieniu powinna podlegać zarówno waga i rodzaj środka, jak i jego przeznaczenie, wyrządzona szkoda, a nawet zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka.

Szeroko uzupełniające przesłanki ujmował także M. Kulik²³. Autor mimo uznania kryterium ilościowo-jakościowego wskazywał, że w ramach luzu decyzyjnego na korzyść sprawcy może ono być uzupełniane innymi kryteriami, tj. szkodliwością danej substancji dla organizmu człowieka oraz tym, jak bardzo uzależniający jest dany środek lub substancja, a nawet stopniem uzależnienia sprawcy.

¹⁷ Z. Ziemiński [w:] S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997, s. 166; M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 567–568; T. Koziół, *Znaczna ilość środka odurzającego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 11, s. 73; M. Kowalewska-Lukuć, *Ocenny charakter znamion przestępstw narkotykowych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2016, nr 2, s. 156.

¹⁸ Np. K. Łuczarski, A. Muszyńska, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 475–482.

¹⁹ M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 561–562.

²⁰ T. Srogoś, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 372–373.

²¹ W. Górski, *Komentarz do wybranych...*; A. Malasińska-Nagórny, *Pojęcie „znacznej ilości” środków odurzających*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11, s. 166; T. Koziół, *Glosa do wyroku SN z 11 października 2017 r., III KK 73/17*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, z. 3, s. 95; M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 567; S. Kosmowski, *Podstawowe problemy stosowania przepisów kриминаlizujących nielegalny obrót narkotykami*, „Problemy Prawa Karnego” 2004, nr 25, s. 34–35.

²² E. Stępień, *„Znaczna ilość” środków odurzających, substancji psychotropowej i słomy mawkowej. Uwagi na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w świetle orzecznictwa SN i sądów powszechnych*, „Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej” 2015, nr III, s. 68–69.

²³ M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 561, 566–567.

Podkreślić jednak należy, że dwa wskazane powyżej stanowiska należą do rzadkości, a sięganie po inne kryteria niż ilościowe i jakościowe przy ustalaniu znaczenia pojęcia „znacznej ilości”, jak już wcześniej wspomniano, uznawane jest najczęściej za nieuprawnione.

Większe różnice poglądów występują w zakresie liczby porcji przesądzającej o zaistnieniu znamienia znacznej ilości przy zastosowaniu kryterium ilościowo-jakościowego.

W literaturze podkreślano w tym kontekście szczególne znaczenie wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie²⁴ i w zdecydowanej większości przyjęto, że decydująca o uznaniu środków niedozwolonych za „ilość znaczną” jest możliwość odurzenia nimi kilkudziesięciu osób²⁵ uzależnionych²⁶.

Pojawiają się jednak także poglądy, że ilość znaczną stanowi co najmniej kilkaset porcji narkotyków. Stanowisko to argumentowane jest zwykle z odwoływaniem do czterech wartości granicznych, tj. ilości znacznej, przeciętnej, małej oraz nieznacznej²⁷, którym przypisuje się, bez szerszej argumentacji, kolejne liczby, uznając, że ilość nieznaczna to 1 – porcje, ilość mała to kilka porcji, ilość przeciętna – kilkanaście czy kilkadziesiąt porcji, a ilość znaczna – kilkaset i więcej porcji²⁸.

Idąc dalej, wśród autorów uwzględniających kryterium typu przestępstwa dolny próg „znacznej ilości” wzrasta czasami do kilku tysięcy porcji lub więcej, np. w przypadku czynów związanych z obrotem hurtowym²⁹. Wreszcie, w literaturze można znaleźć także autorów odwołujących się do gwarancyjnej funkcji prawa karnego i stojących na stanowisku, że znaczna ilość to taka, która pozwala na odurzenie co najmniej kilku tysięcy, a nawet kilkudziesięciu tysięcy osób³⁰. Poglądy te uznać należy jednak za odosobnione.

²⁴ T. Koziół, *Znaczna ilość...*, s. 75.

²⁵ K. Łucarz, A. Muszyńska, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 480–481; S. Kosmowski, *Podstawowe problemy...*, s. 35; T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 373; B. Kurzepa [w:] *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, red. A. Ważny, Warszawa 2019, s. 349; W. Górowski, *Komentarz do wybranych...*; A. Malasińska-Nagórny, *Pojęcie...*, s. 166.

²⁶ M. Bojarski [w:] M. Bojarski, W. Radecki, *Przewodnik po pozakodeksowym prawie karnym*, Wrocław 1998, s. 240; M. Preiss-Mysłowska [w:] T. Chruściel, M. Preiss-Mysłowska, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 257; M. Bojarski [w:] M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe prawo karne. Komentarz*, t. I, Warszawa 2002, s. 274; M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 561, 564; W. Radecki, Głosa do wyroku SN z dnia 1 marca 2006 r., II KK 47/05, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2006, nr 12, poz. 145, s. 684.

²⁷ K. Krajewski, *Prawnokarna problematyka nowej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Państwo i Prawo” 1998, z. 4, s. 27–28.

²⁸ V. Konarska-Wrzošek, *Pozakodeksowe przestępstwa...*, s. 443.

²⁹ W. Górowski, *Komentarz do wybranych...*

³⁰ J. Marciniak, M. Marciniak, „Znaczna ilość środków odurzających” a wymóg określoności prawa karnego, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 1, s. 80–82.

Na zupełnie odmiennym biegunie, choć również nie znajdując poparcia w piśmiennictwie, pozostają autorzy, którzy dopatrują się podobieństwa znamienia „znacznej ilości” i pojęcia „wielu osób” stosowanego w przestępstwach sprowadzenia powszechnego niebezpieczeństwa i w konsekwencji poddają pod rozważę uznanie za ilość znaczną środka odurzającego ilości wystarczającej do jednorazowego odurzenia się co najmniej 10 osób³¹.

Problematyka definicji porcji lub metodyki ustalania ilości środka wystarczającej do odurzenia człowieka pozostaje zwykle na marginesie rozważań przedstawicieli piśmiennictwa. Za zdecydowanie dominujące uznać należy lakoniczne odniesienie do ilości umożliwiającej odurzenie określonej liczby osób uzależnionych³². Chodzi przy tym o liczbę dawek, które osobno są w stanie wywołać efekt odurzenia u osoby uzależnionej³³. Za odosobniony należy uznać pogląd, zgodnie z którym jako jedną porcję należy traktować maksymalną bezpieczną dla zdrowia dawkę, która wywołuje efekt odurzenia u osoby uzależnionej³⁴.

Wnioski i propozycja aktualnej wykładni

Rozbieżność poglądów w orzecznictwie oraz literaturze, a także działalność sądów określająca treść znamienia „znacznej ilości” o bardzo szerokim potencjale znaczeniowym pobudziły dyskusję na temat charakteru tej aktywności. Zwracano bowiem uwagę, że w takim przypadku dochodzi do sądowego zastępowania ilościowych znamion ocennych znamionami określonymi liczbowo, co może być postrzegane jako wykroczenie poza wykładnię *sensu stricto*³⁵ i prawodawcze działanie sądu³⁶, a także może prowadzić do powstawania tzw. pozaustawowych znamion przestępstwa opartych na mechanizmie „wzorca-precedensu”³⁷. W tym kontekście pojawiły się również wątpliwości natury konstytucyjnej³⁸, które jednak w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lutego 2012 r. (sygn. P 20/10)

³¹ W. Radecki, Glosa do wyroku...; M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 564 566.

³² Np. M. Bojarski [w:] M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe przepisy karne z komentarzem*, Warszawa 1992, s. 132; M. Bojarski, W. Radecki, *Przewodnik...*, s. 240; M. Preiss-Mysłowska [w:] T. Chruściel, M. Preiss-Mysłowska, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 257; M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe prawo...*, s. 274.

³³ M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 561–562; S. Kosmowski, *Podstawowe problemy...*, s. 35.

³⁴ W. Górowski, *Komentarz do wybranych...*

³⁵ T. Koziół, Glosa do wyroku SN..., s. 92.

³⁶ Szerzej na ten temat: W. Kuberska, P. Sydor, *Prawo...*, s. 33.

³⁷ T. Koziół, Glosa do wyroku TK z 14.02.2012 r., P 20/10, „Państwo i Prawo” 2013, z. 5, s. 135–136; J. Kanarek, *Ocenny charakter...*, s. 59.

³⁸ Szerzej na ten temat: M. Kowalewska-Łukuć, *Ocenny charakter...*, s. 157 i n.; T. Koziół, Glosa do wyroku TK..., s. 132 i n.

oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2017 r. (sygn. IV KK 19/17) wydają się nieuzasadnione. Za słuszny zatem należy uznać pogląd, że opisywana regulacja mieści się w ramach standardu konstytucyjnego³⁹.

Znamie „znacznej ilości”, jak wskazał Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku, mimo nieostrego i ocennego charakteru nie jest znamieniem interpretowanym zupełnie dowolnie, choć wymaga każdorazowej oceny dokonywanej *in concreto* przez sąd orzekający. Ocena ta mieści się jednak w konstytucyjnie przypisywanych sądom zadaniach, tj. dekodowaniu norm z przepisów prawnych i subsumpcji stanu faktycznego. Pierwsze obejmuje przecież także ustalanie treści klauzul generalnych.

Luz decyzyjny pozostawiony sądom powszechnym przy prawidłowym z niego korzystaniu niesie ze sobą nieocenioną wartość. Pozwala bowiem reagować na sytuacje wyjątkowe, których ustawodawca nie mógł przewidzieć, a jednocześnie skutecznie walczyć z przestępczością narkotykową. Wartością jednak jest również jednolitość orzecznictwa. Nie można bowiem doprowadzić do sytuacji, w której, na co zwrócili uwagę W. Kuberska i P. Sydor⁴⁰, kwestia właściwości miejscowej sądu orzekającego staje się zagadnieniem zasadniczym dla zakresu odpowiedzialności karnej sprawcy.

Obecnie mimo braku mocy wiążącej wytycznych Sądu Najwyższego to właśnie ten organ zgodnie z art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym⁴¹ ma za zadanie zapewnić zgodność z prawem i jednolitość orzecznictwa sądów powszechnych. Cel ten jest konsekwentnie realizowany, o czym może świadczyć powoływanie się sądów apelacyjnych na dotychczasowe orzeczenia Sądu Najwyższego, a także wspomniana wyżej korekta orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Krakowie w wyniku uwzględnionych kasacji⁴².

Słusznie zatem M. Kulik postawił pytanie, czy na pewno ocena w zakresie znaczości ilości musi być arbitralna⁴³, a także zauważył, że przyjęcie mniej więcej jednolitego modelu wykładni pojęcia „znacznej ilości”, z uwzględnieniem możliwości dokonania w praktyce poprawek uwzględniających dodatkowe okoliczności, pozwoliłoby na przyjęcie praktyki spełniającej założenia ustawodawcy, a zatem należycie gwarancyjnej, a jednocześnie wystarczająco elastycznej.

Stając należy na stanowisku, że dotychczasowy dorobek orzecznictwa i piśmiennictwa pozwala na przedstawienie wspomnianego modelu, a przynajmniej jego dominującej postaci.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że niemal jednolicie akceptowany jest pogląd, zgodnie z którym decydujące dla stwierdzenia znamienia „znacznej ilości” jest

³⁹ Podobnie: M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 559.

⁴⁰ W. Kuberska, P. Sydor, *Prawo...*, s. 34.

⁴¹ Dz.U. 2019, poz. 825.

⁴² T. Kozioł, Głos do wyroku SN..., s. 91.

⁴³ M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 563.

kryterium ilościowo-jakościowe. Uwzględnianie ilości środków w relacji do skutku, jaki mogą wywołać u określonej liczby osób, nie jest w zasadzie kwestionowane i wynika wprost z wykładni językowej, wspartej zresztą również wykładnią systemową i funkcjonalną.

Ponadto zgodzić się należy z przedstawionymi wyżej poglądami odrzucającymi stosowanie wyłącznie kryterium ilościowego⁴⁴. Słusznie wskazuje się bowiem, że jest ono niewystarczające i pozbawia sąd możliwości realnej oceny sytuacji. Niezasadnie premiuje też osoby posiadające środki zapewniające efekt odurzenia w niewielkich dawkach, a więc szczególnie niebezpieczne, w skrajnych zaś przypadkach (np. LSD) w istocie wykluczając odpowiedzialność za czyn kwalifikowany⁴⁵.

Dużo bardziej złożone jest zagadnienie kryterium celu posiadania środków niedozwolonych. Przychylić się należy do głosów krytykujących powyższe rozwiązanie, bowiem stoi ono w sprzeczności z wykładnią językową – „ilość” w przeciwieństwie do celu jest przecież kategorią pojęciową obejmującą to, co może podlegać mierzeniu lub liczeniu, czego może być mniej lub więcej⁴⁶ – oraz, co bardziej oczywiste, z wykładnią systemową przepisów ustawy. Brzmienie np. art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii jednoznacznie wskazuje, że cel posiadania środków niedozwolonych jest odrębną przesłanką od ich ilości (w tym przypadku nieznacznej).

Trudno zatem zgodzić się z argumentacją opisanego już wyżej uzasadnienia jedynego wyroku Sądu Najwyższego aprobującego to kryterium⁴⁷. Jak słusznie zauważył bowiem T. Koziół, Sąd Najwyższy, szukając usprawiedliwienia zawartej w nim tezy, zdaje się przekraczać ramy wykładni, dokonując interpretacji zwrotu „kilkadziesiąt” użytego w orzecznictwie Sądu Najwyższego zamiast interpretacji treści przepisu ustawy⁴⁸, a także zatracać różnicę między celem wprowadzenia regulacji prawnej a celem działania sprawcy.

Przedstawione stanowisko nie oznacza jednak, że cel posiadania narkotyków może pozostawać zupełnie obojętny na interpretację znamienia „znacznej ilości”. Należy go jednak uwzględnić na wyższym poziomie ogólności. Definiując opisywane powyżej pojęcie zgodnie z zasadami wykładni funkcjonalnej, trzeba bowiem poszukiwać wartości granicznej większej niż ilość wykorzystywana na własny użytek, a jednocześnie mniejszej niż umożliwiająca zorganizowany, dochodowy i skuteczny obrót narkotykami.

Wybór kryterium oceny znamienia „znacznej ilości” uzależnionego od liczby porcji środka niedozwolonego rodzi konieczność zajęcia stanowiska w przedmiocie metodyki ustalania jej wielkości. Mimo że również w tym przedmiocie

⁴⁴ T. Srogosz, *Ustawa o przeciwdziałaniu...*, s. 371; E. Stępień, „Znaczna ilość”..., s. 64.

⁴⁵ S. Kosmowski, *Podstawowe problemy...*, s. 36.

⁴⁶ A. Malasińska-Nagórny, *Pojęcie...*, s. 161; postanowienie SN z dnia 23 września 2009 r., sygn. I KZP 10/09.

⁴⁷ Wyrok SN z dnia 11 października 2017 r., sygn. III KK 73/17.

⁴⁸ T. Koziół, Głosa do wyroku TK..., s. 135.

pojawiają się rozbieżne poglądy, orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz poglądy doktryny pozwalają na przyjęcie jednolitego stanowiska – minimalnej ilości środka pozwalającej na odurzenie jednej osoby uzależnionej.

Pewien sprzeciw może budzić odwoływanie się do wpływu środka na osobę uzależnioną, a nie osobę zdrową. Pogląd ten jest jednak ugruntowany w orzecznictwie, a ponadto ma walor praktyczny, ułatwiając ustalenie możliwie stałej i przewidywalnej ilości. Wpływ środków odurzających i substancji psychotropowych na osoby nieużywające ich regularnie jest bowiem zależny o tak wielu czynników, w tym indywidualnych, że przyjęcie jednej granicy wymagałoby daleko idącego uśrednienia. Ponadto przyjęta ilość i tak byłaby nieproporcjonalna w stosunku do przyjętej porcji handlowej oraz wpływu środków niedozwolonych na ich najczęstszych konsumentów – osoby uzależnione, co wiąże się ze zjawiskiem tolerancji⁴⁹.

Zdecydowanie więcej emocji niż ustalenie wielkości porcji wzbudza w literaturze oraz orzecznictwie sądów apelacyjnych prezentowany konsekwentnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że za znaczną należy uznać ilość środka pozwalającą na wytworzenie kilkudziesięciu dawek⁵⁰. Podstawowym zarzutem pojawiającym się w tym zakresie jest arbitralność zajętego stanowiska. Słusznie jednak zauważa M Kulik⁵¹, że podobne zastrzeżenia można mieć właściwie do każdego z przyjmowanych w tej mierze poglądów.

Dotyczy to też opisanych wyżej prób tworzenia kategorii wielkości, tj. kilku, kilkunastu, kilkudziesięciu, kilkuset porcji itd.⁵² Brak bowiem obiektywnych przesłanek, które nakazywałyby przyjęcie podziału dziesiętnego czy, co nawet bardziej rażące w przypadku poglądów uznających minimalną granicę pojęcia „znaczej ilości” jako kilkaset, przypisania dwóch kategorii ilościowych (kilkunastu i kilkudziesięciu) dla typu podstawowego przestępstwa.

W tym miejscu wskazać należy, że argumenty za przyjęciem wyższej granicy statuującej „znaczną ilość” zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie⁵³ koncentrują się na analizie zagrożenia ustawowego oraz zwracają uwagę na niebezpieczeństwo doprowadzenia do sytuacji, gdy typ kwalifikowany będzie stosowany częściej od typu podstawowego.

W pierwszym przypadku poglądy te zdają się być nacechowane emocjonalnym stosunkiem do przestępczości narkotykowej i próbą dopasowania znaczenia

⁴⁹ Szerzej: S. Rojek, M. Kłys, *Analiza D9-THC i jego metabolitów: 11-OHD9-THC i THC-COOH we krwi metodą chromatografii gazowej sprzężonej z tandemową spektrometrią mas (GC-MS-MS) do celów opiniowania sądowo-lekarskiego*, „Problems of Forensic Sciences” 2007, t. LXX, s. 185.

⁵⁰ Np. V. Konarska-Wrzošek, *Pozakodeksowe przestępstwa...*, s. 443; T. Kozioł, *Znaczna ilość...*, s. 69 i n.; W. Radecki, *Głosa do wyroku...*, s. 684; E. Stępień, „Znaczna ilość”..., s. 57–70.

⁵¹ M. Kulik [w:] *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, s. 564.

⁵² W. Górowski, *Komentarz do wybranych...*; V. Konarska-Wrzošek, *Pozakodeksowe przestępstwa...*, s. 443.

⁵³ Np. wyrok SA w Łodzi z dnia 21 stycznia 2014 r. (sygn. II AKa 255/13); J. Marciniak, M. Marciniak, „Znaczna ilość...”, s. 79 i n.; E. Stępień, „Znaczna ilość”..., s. 68.

przepisu do akceptowanego zagrożenia ustawowego, co daleko wykracza poza granice wykładni. Ponadto nie uwzględniają faktu, że ustawodawca przewiduje szeroki zakres wymiaru kary za przestępstwa kwalifikowane, często zazębiający się z zagrożeniem ustawowym typu podstawowego.

Drugi argument wydaje się jeszcze bardziej kontrowersyjny, bowiem jego uwzględnienie prowadziłoby do skutku odwrotnego do założonego przez ustawodawcę, a przede wszystkim sprzeciwiałoby się prewencji ogólnej. Przy dążeniu do zachowania właściwych proporcji wykorzystania przepisów dotyczących typu kwalifikowanego i podstawowego danego przestępstwa dojść może bowiem do sytuacji, w której im prężniej działać będzie branża narkotykowa i im bardziej będzie skonsolidowana, tym niższe zagrożenie ustawowe będzie dotyczyło konkretnej ilości narkotyków. Błąd w takim sposobie myślenia wyraźnie widać, gdy odniesie się go do innego przestępstwa, np. określonego w art. 148 § 2 pkt 1 k.k. Prawdopodobnie powszechnie poparta zostałaby bowiem teza, że nie należy łączyć wypracowanych w literaturze i orzecznictwie przesłanek szczególnego okrucieństwa w przypadku zwiększenia liczby zabójstw połączonych z zadawaniem cierpień zbędnych dla samego pozbawienia życia ofiary.

Opisywane wyżej zagadnienie było już przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, który w jednym z orzeczeń wskazał, że „nie ma potrzeby obejmowania typami podstawowymi coraz większej liczby zachowań, tylko dlatego, że rośnie skala przestępczości narkotkowej. Przeciwnie, rodzajowy i bezpośredni przedmiot ochrony wymienionych przepisów, jakim jest zdrowie publiczne, oraz liczne umowy międzynarodowe, których Polska jest stroną i które stanowią część krajowego porządku prawnego, zobowiązują do zwalczania i zapobiegania narkomanii także za pomocą karnych instrumentów prawnych”⁵⁴.

Podobne uwagi wielokrotnie podnoszono również na przykładzie art. 62 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, wskazując, że nie ma żadnych rozsądnych powodów, które nakazywałyby zawężającą interpretację znamienia „znacznej ilości”. Przepis ten pomyślany został bowiem jako instrument kryminalizacji zastępczej. Jego głównym celem stało się stworzenie podstaw efektywnego ścigania i karania osób zamieszanych w dystrybucję narkotyków. Stąd też wzięła się niezwykła surowość przewidzianych w tym przepisie kar⁵⁵.

Podobny cel przyświeca całej regulacji ustawowej. Nie można zatem zgodzić się z przedstawianymi wyżej poglądami, które przy ocenie zaistnienia znamienia „znacznej ilości” uwzględniają kryterium typu przestępstwa, i to w sposób podnoszący ilość środków przewidzianą dla typu podstawowego w przypadku przestępstw związanych z obrotem i dystrybucją narkotykami. Jest to bowiem sprzeczne z zasadami wykładni językowej (nadając odmienne znaczenie temu

⁵⁴ Postanowienie SN z dnia 23 września 2009 r., sygn. I KZP 10/09.

⁵⁵ W. Radecki, Glosa do wyroku..., s. 684; M. Klinowski, *Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 3, s. 101.

samemu zwrotowi), a nadto kłóci się z zasadami wykładni funkcjonalnej, utrudniając realizację celów ustawy.

Za nieuzasadnione uznać należy obawy podnoszone w niektórych orzeczeniach Sądu Apelacyjnego w Krakowie⁵⁶, że przyjęta przez Sąd Najwyższy wartość graniczna kilkudziesięciu porcji nie pozostawia wyrazistego marginesu na ilości rzeczywiście znaczne. Błędne jest bowiem założenie, że „znaczna ilość” stanowić musi wartość wyjątkową i niespotykaną w zwyczajnym obrocie. Ustawodawca przewiduje przecież szeroki zakres wymiaru kary za przestępstwa kwalifikowane tym znamieniem. O ile zatem okoliczność, czy przedmiotem przestępstwa jest kilkadziesiąt, czy kilkadziesiąt tysięcy porcji substancji niedozwolonej, pozostaje bez wpływu na ocenę prawną danego zachowania, o tyle już nie na wymiar kary. Podobnie jest z przesłanką uzależnienia sprawcy⁵⁷, która nie może być powodem do przesuwania granicy ustawowych znamion przestępstwa⁵⁸, choć bez cienia wątpliwości powinna zostać uwzględniona w wymiarze kary.

Na koniec, mając świadomość powszechnie akceptowanego w polskim porządku prawnym braku możliwości sięgnięcia do wykładni autentycznej ustawy, warto jednak choć skrótowo odnieść się do przyczyn aktualnej regulacji, a także intencji prawodawcy (nie tylko w ujęciu dogmatycznym, ale również socjologicznym).

Znamie kwalifikujące w postaci „znacznej ilości” obecne w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii nie jest bowiem pojęciem nowym i było też znane w poprzednich ustawach dotyczących tego przedmiotu, tj. ustawie z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawie z dnia 31 stycznia 1985 r. o zapobieganiu narkomanii. Wyżej wymienione ustawy, podobnie jak obecna, nie zawierały definicji ustawowej tego zwrotu i jego interpretacja była pozostawiona judykaturze.

Jak wynika ze stanowiska Marszałka Sejmu zajętego w prowadzonym przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowaniu o sygn. P 20/10, utrzymanie w aktualnie obowiązującej ustawie sformułowania „znaczna ilość” „nie jest pominięciem ustawodawcy, lecz świadomym zabiegiem legislacyjnym, umożliwiającym sądom, jako organom rozstrzygającym, elastyczne reagowanie na przestępstwa związane z narkotykami”. Takie stanowisko potwierdza także przebieg debaty parlamentarnej poprzedzającej uchwalenie ustawy, z którego wynika, że ustawodawca zdecydował się na utrzymanie znamienia „znacznej ilości”, kierując się m.in. jego zakotwiczeniem w systemie prawnym oraz kontynuowaniem określonej polityki państwa w tej dziedzinie, bez określania sztywnych granic penalizacji (tzw. wartości granicznej)⁵⁹.

⁵⁶ Np. wyrok SA Krakowie z dnia 5 kwietnia 2013 r., sygn. II AKa 47/13.

⁵⁷ Wyrok SA w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2012 r., sygn. II AKa 344/12.

⁵⁸ Inaczej: wyrok SA we Wrocławiu z dnia 20 lutego 2008 r., sygn. II AKa 10/08, zgodnie z którym dla typu kwalifikowanego różnica musi być bardzo wyraźna, wskazująca nie tylko na oczywisty handlowy cel posiadanych środków odurzających lub substancji psychotropowych, ale także na szczególnie duży zakres tej działalności.

⁵⁹ Wyrok TK z dnia 14 lutego 2012 r., sygn. P 20/10.

Mając na uwadze powyższe, stanąć należy na stanowisku, iż ustawodawca nie tylko celowo nie wprowadził definicji legalnej opisywanego pojęcia „znacznej ilości”, ale również nie zamierzał doprowadzić do zmiany jego wykładni.

Ponadto z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁶⁰ wynika, że obok prewencyjnych działań wobec posiadaczy – potencjalnych konsumentów środków odurzających – celem ustawy jest walka z dilerami narkotyków⁶¹. Powyższe stanowi kolejny argument za przyjętą przez Sąd Najwyższy wartością graniczną kilkudziesięciu porcji, która jest już wystarczająca do sprawnej dystrybucji narkotyków i osiągania zadowalających zysków przez dilerów.

Warte jest też zasygnalizowania, że w toku prac sejmowych kierowane były interpelacje poselskie związane z interpretacją pojęcia „znacznej ilości” środków narkotycznych. W odpowiedziach strony rządowej zajęto stanowisko, że pojęcie to ma charakter ocenny, a przy jego interpretacji odwołano się do dotychczasowej wykładni Sądu Najwyższego (wyroki z dnia 1 marca 2006 r., sygn. II KK 47/05, i 14 lipca 2011 r., sygn. IV KK 127/11, oraz postanowienie z dnia 23 września 2009 r., sygn. I KZP 10/09)⁶².

Powyższe może prowadzić do wniosku, iż ustawodawca, podtrzymując obecne brzmienie przepisu, akceptuje również aktualną sytuację prawną, interpretację przyjmowaną przez władzę wykonawczą, a także prezentowaną dominującą linię orzeczniczą.

Podsumowanie

Dokonana na wstępie analiza poglądów doktryny i judykatury może sprawiać wrażenie, że obecnie daleko jest do konsensusu w zakresie wykładni pojęcia „znacznej ilości”, a zaproponowany model jest tylko jednym z możliwych. Prezentowane stanowiska powstawały jednak na przestrzeni długiego czasu, a linia orzecznicza nie jest stała. Przeciwnie – ewoluuje, wykształca się i ujednolica, a decydującą rolę powinno w tym procesie odgrywać orzecznictwo sądów odwoławczych, w tym przede wszystkim Sądu Najwyższego. Zmianom na przestrzeni czasu ulegają też poglądy przedstawicieli nauki.

Stanąć należy na stanowisku, że obecnie przedmiotowy zwrot nie powinien budzić kontrowersji. Zaprezentowany powyżej model wykładni ma charakter dominujący i jako jedyny pozostaje zgodny z zasadami wykładni językowej, systemowej oraz funkcjonalnej. Powoływanie się na historyczne orzeczenia czy poglądy nie

⁶⁰ Sejm RP IV kadencji, nr druku: 4024.

⁶¹ W. Radecki, Glosa do wyroku..., s. 684.

⁶² Odpowiedzi podsekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych – z upoważnienia ministra – z dnia 26 marca 2012 r. na interpelację nr 1798 oraz z dnia 8 marca 2012 r. na interpelację nr 1799, www.sejm.gov.pl.

znajduje usprawiedliwienia nie tylko z powodu przedstawionych już argumentów, ale również dlatego, że prowadzi do niepewności prawnej, przedłużenia oczekiwania na prawomocne rozstrzygnięcie sądu, a także może być przyczyną nieuzasadnionych różnic w sankcji karnej spowodowanych swoistym regionalizmem w stosowaniu prawa. Prawdłowe zaś stosowanie aktualnie obowiązującej ustawy pozwala na skuteczne realizowanie celów zakreślonych przez ustawodawcę przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedniego poziomu gwarancji procesowych.

Bibliografia

- Bojarski M., Radecki W., *Pozakodeksowe prawo karne. Komentarz*, t. I, Warszawa 2002.
- Bojarski M., Radecki W., *Pozakodeksowe przepisy karne z komentarzem*, Warszawa 1992.
- Bojarski M., Radecki W., *Przewodnik po pozakodeksowym prawie karnym*, Wrocław 1998.
- Górowski W., *Komentarz do wybranych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii* [w:] *Przestępstwa narkotykowe i dopalacze. Komentarz*, red. M. Małecki, D. Zając, W. Zontek, Kraków 2019, Lex/el.
- Kanarek J., *Ocenny charakter znamienia „znacznej ilości” środków odurzających. Próba reinterpretacji przyjmowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 1.
- Klinowski M., *Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 3.
- Konarska-Wrzošek V., *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu* [w:] *System Prawa Karnego*, t. XI: *Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, red. M. Bojarski, Warszawa 2014.
- Kosmowski S., *Podstawowe problemy stosowania przepisów kryminalizujących nielegalny obrót narkotykami*, „Problemy Prawa Karnego” 2004, nr 25.
- Kowalewska-Lukuć M., *Ocenny charakter znamion przestępstw narkotykowych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2016, nr 2.
- Kozioł T., Glosa do wyroku SN z 11 października 2017 r., III KK 73/17, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, z. 3.
- Kozioł T., Glosa do wyroku TK z 14.02.2012 r., P 20/10, „Państwo i Prawo” 2013, z. 5.
- Kozioł T., *Znaczna ilość środka odurzającego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 11.
- Krajewski K., *Prawnokarna problematyka nowej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Państwo i Prawo” 1998, z. 4.
- Kuberska W., Sydor P., *Prawo, jako targowisko opinii? Jednolitość orzecznictwa czy jego zróżnicowanie?*, „IUSTITIA” 2015, nr 1.
- Łuczak K., Muszyńska A., *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Malasińska-Nagórny A., *Pojęcie „znacznej ilości” środków odurzających*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11.
- Marciniak J., Marciniak M., *„Znaczna ilość środków odurzających” a wymóg określoności prawa karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 1.
- Popławski H., *Problematyka karna w ustawie o zapobieganiu narkomanii*, „Nowe Prawo” 1987, nr 4.
- Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowa, Poznań 2000.
- Preiss-Mysłowska M., Chruściel T., *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2000.
- Radecki W., Glosa do wyroku SN z dnia 1 marca 2006 r., II KK 47/05, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2006, nr 12, poz. 145.

Rojek S., Kłys M., *Analiza D9-THC i jego metabolitów: 11-OHD9-THC i THC-COOH we krwi metodą chromatografii gazowej sprzężonej z tandemową spektrometrią mas (GC-MS-MS) do celów opiniowania sądowo-lekarskiego*, „Problems of Forensic Sciences” 2007, t. LXX.

Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/kilkadziesiat;2470767.html>.

Słownik języka polskiego PWN, t. L–P, red. M. Szymczak, Warszawa 1999.

Słownik współczesnego języka polskiego, t. I, red. B. Dunaj, Warszawa 1998.

Srogosz T., *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008.

Stępień E., „Znaczna ilość” środków odurzających, substancji psychotropowej i słomy makowej. Uwagi na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w świetle orzecznictwa SN i sądów powszechnych, „Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej” 2015, nr III.

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz, red. A. Ważny, Warszawa 2019.

Wolter W., *Nauka o przestępstwie: analiza prawnicza na podstawie przepisów części ogólnej kodeksu karnego z 1969 r.*, Warszawa 1973.

Ziembiński Z., Wronkowska S., *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997.

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu było ustalenie, czy dotychczasowy dorobek orzecznictwa i piśmiennictwa pozwala na przedstawienie niebudzącego wątpliwości modelu wykładni pojęcia „znaczej ilości” użytego w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. W związku z powyższym dokonano m.in. analizy prezentowanych w tym zakresie poglądów oraz ich wzajemnego zestawienia, a także poddano je krytycznej ocenie z uwzględnieniem zarówno wykładni językowej, systemowej, jak i funkcjonalnej.

Powyższe czynności pozwoliły postawić tezę, że obecnie istnieje jeden dominujący model wykładni pojęcia „znaczej ilości”. Dały ponadto podstawy do uznania za nieuzasadnione wciąż pojawiające się w literaturze oraz praktyce sądowej próby zwiększania wartości granicznej przyjmowanej przy zastosowaniu kryterium ilościowo-jakościowego oraz uwzględniania dodatkowych przesłanek warunkujących realizację powyższego znamienia.

Słowa kluczowe: ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii, znaczna ilość, analiza orzecznictwa i literatury

SUMMARY OF PROBLEMS RELATED TO THE INTERPRETATION OF THE TERM “SIGNIFICANT NUMBER” UNDER THE ACT ON COUNTERACTING DRUG ADDICTION

Summary

The text attempts to establish if existing case-law and opinions expressed in the legal literature allow to determine conclusive method of interpretation of the term “significant number” under the Act on Counteracting Drug Addiction. For that purpose, different opinions were analysed, compared and evaluated in accordance with textual, schematic and teleological interpretation.

The article indicates that currently there is only one dominant model of interpretation of the term “significant number” and there are no legal basis to increase limit values based on quality and quantity of prohibited substances or take account of other criteria.

Keywords: the Act on Counteracting Drug Addiction, significant number, analysis of case law and doctrine